
Назва закладу загальної середньої освіти

Календарно-тематичне планування предмета
«ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»
в 11 класі
на 2024/2025 навчальний рік

учителя _____

Прізвище, ім'я, по батькові

Укладено відповідно до навчальної програми для закладів загальної середньої освіти «Історія України. 10–11 класи» / наказ Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022 р. № 698 та підручника «Історія України. Рівень стандарту: підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти /Г. М. Хлібовська, М. Є. Крижановська, О. В. Наумчук. Тернопіль: Астон, 2024. 320 с. іл.».

№ з/п уроку	Дата уроку	Тема уроку, зміст навчально-пізнавальної діяльності	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності	Орієнтовані завдання для практичних і творчих робіт
Вступ				
1		Вступ Питання. 1. Україна на політичній карті Європи в 1914–1945 роках. 2. Уроки української історії 1914–1945 років. 3. Особливості курсу історії України від 1945 року до сьогодення.	Після уроку учні/учениці зможуть знати: • основні етапи розвитку українського суспільства другої половини XX – початку XXI століття; • алгоритми комплексного опрацювання різного типу джерел: «злочин проти людства», «історична пам'ять», «права людини», «постіндустріальне суспільство»; • періодизацію історії України від 1945 року до сьогодення. Розуміти: • зміст понять: «воєнні злочини», «геноцид», «злочин проти людства», «права людини», «постіндустріальне (інформаційне) суспільство», «тоталітарна імперія», «українська громадянська (політична) нація»; • масштаби людських і матеріальних втрат України в 1914–1945 роках.	• Підготувати повідомлення (або есей) на тему «Історія — вчителька життя».

			• як суспільно-політичні зміни позначаються на свідомості і повсякденні людей. Уміти: • застосувати знання про історію України як інструмент для аналізу розвитку суспільства.	
Розділ 1. Україна в повоєнний період				
2.		Україна в системі міжнародних відносин. Питання. 1. УРСР — співзасновниця ООН. 2. Участь УРСР у міжнародних організаціях. 3. Переміщені особи з України. Репатріанти. Неповерненці.	Після уроку учні/учениці зможуть: знати: • дати початку роботи установчої конференції зі створення ООН у місті Сан-Франциско, ухвалення Декларації про заснування ООН, прийняття ООН Загальної декларації прав людини. Розуміти: • зміст понять «неповерненці», «переміщені особи», «репатріанти». Уміти: • сформулювати власне судження про зовнішньополітичну діяльність УРСР у повоєнні роки.	• Написати спогад від імені репатріанта, переміщеної особи, неповерненця (за вибором учня/учениці). • Використовуючи додаткову літературу та інтернет-ресурси з'ясуйте історію походження виразу «голуб миру».
3.		Встановлення кордонів УРСР із сусідніми державами.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • дати укладення	• Написати звіт від імені учасника/учасниці делегації, яка брала участь в укладенні

		Питання. 1. Установлення кордону між УРСР та Польською Народною Республікою. 2. Радянсько-чехословацький договір і УРСР. 3. Територіальні зміни в УРСР в результаті радянсько-румунського договору.	радянсько-чехословацького, радянсько-польського, радянсько-румунського договорів; проведення операції «Вісла»; появи Указів Президії Верховної Ради УРСР про Державний Герб, Державний Прапор і Державний Гімн УРСР; • адміністративно-територіальні зміни в УРСР після Другої світової війни. Розуміти: • зміст понять «депортація», «Закерзоння», «операція «Вісла», «оптація», • сутність повоєнних депортації як злочинів проти українців. Уміти: • встановлювати послідовність і синхронність подій про ухвалення територіальних меж УРСР; • визначити передумови і наслідки депортації українців із Польської Народної Республіки до УРСР та південно-східних областей ПНР в її західні і північні землі.	радянсько-польського договору.
4.		Економічна ситуація в УРСР. Питання. 1. Відбудова промисловості. 2. Становище в сільському	Після уроку учні/учениці можуть знати: • дату повоєнного голоду в УРСР; • джерела відбудови економіки. Розуміти: • зміст понять «відбудова», «штучний	• Використовуючи додаткову літературу та інтернет-ресурси, підготувати проєкт з усної історії на тему: «Повоєнне село».

		господарстві. 3. Голод 1946–1947 років.	голод»; • особливості відбудови промисловості і сільського господарства; • штучний характер масового голоду 1946–1947 років та його наслідки. Уміти: • встановлювати послідовність відбудовчих процесів в УРСР; • визначати зміст та результати відбудови господарства.	
5.		Внутрішньополітичне становище в УРСР. Ідеологічні кампанії радянської влади. Питання. 1. Суспільні настрої та реакція влади. 2. Внутрішня політика. 3. Ідеологічні кампанії радянської влади.	Після уроку учні/учениці можуть знати: • дати проведення політики «ждановщини», «космополітизму»; • причини відновлення тоталітарного режиму в СРСР. Розуміти: • зміст понять «ждановщина», «державний антисемітизм», «ідеологічні кампанії», «космополітизм», «культ особи», «соціалістичний реалізм»; • причини і наслідки ідеологічних кампаній та їхній вплив на суспільну свідомість. Уміти: • пояснити прояви культу особи Йосифа Сталіна в УРСР; • охарактеризувати суспільні настрої в УРСР у повоєнні роки.	• Створити карикатуру на тему: «Пізній сталінізм: методи зміцнення тоталітарного режиму».

6.	Радянізація західних областей України. Питання. 1. Індустріалізація. Колективізація на селі. 2. Український визвольний рух 1944–1950-их років. 3. Ліквідація УГКЦ.	Після уроку учні/учениці можуть знати: - дати бою між підрозділами УПА та військами НКВС в урочищі Гурби на Рівненщині, проведення військами НКВС операції «Велика блокада», здійснення радянським керівництвом операції «Захід», ліквідації УГКЦ. Розуміти: - зміст понять «операція «Велика блокада», «операція «Захід», «спецпоселення»; - особливості індустріалізації та колективізації на західноукраїнських землях; - мотиви тривалого опору УПА та націоналістичного підпілля в різних регіонах УРСР. Уміти: - показати на карті місця локалізації осередків ОУН та збройного опору УПА на території України; - встановити послідовність подій українського визвольного руху в 1944 – на початку 1950-х років; - визначити передумови та наслідки депортацій із західних областей УРСР; - сформувати відношення до історичної постаті Ніла Хасевича.	Використовуючи інформацію з підручника та інтерне-ресурси, скласти історичний портрет Романа Шухевича, Ніла Хасевича, Йосифа Сліпого (за вибором учня/учениці).
7.	Умови розвитку освіти, науки.	Після уроку учні/учениці можуть:	Скласти розгорнутий план

		Літературний процес. Питання 1. Освіта. 2. Наука. 3. Літературний процес.	знати: - дати відновлення довоєнної мережі шкіл, створення МЕЛМ, появи «лисенківщини»; - українських учених та їхні наукові відкриття; Розуміти: - зміст понять «буржуазний націоналізм», «лисенківщина»; - суперечливі умови розвитку освіти і літератури; - наслідки «лисенківщини» для науки. Уміти: - аналізувати науковий доробок Олександра Богомольця, Олександра Палладіна, Сергія Лебедєва, Володимира Філатова.	теми: «Наука в УРСР в повоєнні роки: здобутки і прорахунки».
8.		Архітектура. Мистецьке життя. Повсякдення населення. Питання. 1. Архітектура. Образотворче мистецтво. 2. Музика. Кінематограф. 3. Повсякденне життя.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: - пам'ятки живопису: картини Катерини Білокур, Тетяни Яблонської, Михайла Дерегуса, графіку Василя Касіяна. Розуміти: - зміст понять «грошова реформа», «карткова система розподілу продуктів», «сталінський ампір»; - особливості архітектурної забудови міст в повоєнні роки;	Створити лепбук на тему: «Образотворче мистецтво в УРСР у повоєнні роки».

			- повсякденні практики життя населення. Уміти: - аналізувати творчий доробок Катерини Білокур, Тетяни Яблонської, Василя Касіяна.	
9.		Практична робота № 1. «Вирвані з коренем. Депортації українців у 1944–1951 роках: причини, етапи, наслідки (дослідження тематичних документів).	Після уроку учні/учениці можуть знати: - тематичні документи, в яких йдеться про вектори депортацій та їхні наслідки; - етапи депортацій українського населення в зазначених хронологічних межах. Розуміти: - сутність депортацій як злочин сталінського тоталітарного режиму проти українського населення. Уміти: - проаналізувати (усно або письмово) свідчення депортованих громадян під кутом зору порушення положень Загальної декларації прав людини.	Написати інформаційну довідку до шкільної стіннівки, присвячену річниці депортацій українського населення. (Вибрати один з чотирьох етапів депортацій).
10.		Узагальнення за розділом «Україна у повоєнні роки».	Учні/учениці удосконалять вміння аналізувати причинно-наслідкові зв'язки подій і явищ, працювати з історичною картою, аналізувати історичні джерела, висловлювати власне судження щодо діяльності історичних постатей та характерних для УРСР соціально-економічних,	

			суспільно-політичних процесів, розвитку культури у перші повоєнні роки; • систематизують здобуті знання за розділом «Україна у повоєнні роки».	
Розділ 2 Україна в умовах десталізації				
11.		Особливості розвитку УРСР у 1953–1964 роках. Питання. 1. Внутріполітична ситуація в СРСР й УРСР у першій половині 1950-х років. 2. Адміністративно-територіальні зміни в Україні. 3. Українська РСР у міжнародних відносинах.	Після уроку учні/учениці можуть знати: • дати передання Кримської області до складу УРСР; • адміністративно-територіальні зміни в Україні; Розуміти: • зміст понять «відлига», «лібералізація»; • внутріполітичну ситуацію в СРСР і УРСР в першій половині 1950-х років. Уміти: • використовувати карту як джерело інформації про адміністративно-територіальні зміни в УРСР; • охарактеризувати зовнішньополітичну діяльність України.	• Підготувати повідомлення на тему: «Участь українців в міжнародних організаціях в другій половині 1950-х – на початку 1960-х років».
12.		Дедалінізація. Реабілітація. Питання.	Після уроку учні/учениці можуть знати: • дати повстань у таборах ГУЛАГу, ХХ з'їзду КПРС, ліквідації ГУЛАГу.	Використовуючи додаткові джерела інформації, скласти інфографіку «Реабілітація жертв сталінських репресій».

		1. Українці в повстаннях у таборах ГУЛАГу. 2. XX з'їзд КПРС. Розгортання деєталінізації. 3. Реабілітація жертв сталінських репресій.	Розуміти: • зміст понять «деєталінізація», «культ особи», «реабілітація»; • суперечливість процесу реабілітації жертв політичних репресій. Уміти: • встановлювати послідовність подій, пов'язаних із деєталінізацією і лібералізацією суспільно-політичного життя; • висловлювати аргументовані судження щодо пізнавальних можливостей різних видів історичних джерел щодо процесу деєталінізації.	
13.		Крим і кримські татари після депортації. Питання. 1. Становище кримських татар у місцях депортації. 2. Крим після депортації кримських татар. 3. Кримськотатарський національний рух.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • дати депортації кримських татар; • дату зняття режиму спеціальних поселень і адміністративного нагляду з кримських татар; • представників кримськотатарського національного руху. Розуміти: • зміст поняття «спецпоселення»; • причини піднесення кримськотатарського національного руху. Уміти:	• Підготувати довідку до Енциклопедії «Населення Криму у XVIII – XX століттях».

			• характеризувати становище кримських татар у місцях депортації та їхню боротьбу за повернення на історичну батьківщину.	
14.		Експерименти в економіці у 1950-х – на початку 1960-х років. Питання 1. Децентралізація управління промисловістю. 2. Розвиток базових галузей промисловості. 3. Стан сільського господарства.	Після уроку учні/учениці можуть знати: • дату функціонування раднаргоспів; • суть хрущовських надпрограм; • нові галузі промисловості в господарському комплексі УРСР. Розуміти: • поняття «військово-промисловий комплекс», «децентралізація управління», «надпрограми», «раднаргоспи»; • основні протиріччя реформування промисловості, сільського господарства; • результати хрущовських надпрограм. Уміти: • висловлювати аргументовані судження щодо змісту та результатів економічної політики влади в період відлиги; • встановлювати послідовність подій, пов'язаних з модернізацією економіки.	• Об'єднатися в групи. Створити плакат на один із сюжетів параграфа. Пояснити свій вибір. Обговорити результати роботи з однокласниками / однокласницями.
15.		Особливості соціальної політики. Повсякденне життя. Антирелігійні кампанії. Питання. 1. Реформи в соціальній сфері.	Після уроку учні/учениці можуть знати: • дату початку масового житлового будівництва в УРСР, грошової реформи; Розуміти: • поняття «атеїзм», «стиляги», «хрущовки»;	• Робота в групах. За допомогою інтернет ресурсів зробити добірку світлин з радянською побутовою технікою. Описати тогочасний радянський побут населення.

		2. Грошова реформа. Повсякденне життя населення. 3. Антирелігійна кампанія.	• основні протиріччя реформування соціальної сфери; • причини посилення і заходи антирелігійної кампанії влади. Уміти: • аналізувати повсякденне життя соціуму в період «відлиги».	
16.		Зародження опозиційного руху. Питання. 1. Шістдесятництво. Клуб творчої молоді «Сучасник». 2. Зародження в Україні дисидентського руху та його течії. 3. Спроби опозиційної діяльності: підпільні групи та організації. Робітничі виступи.	Після уроку учні/учениці можуть знати: • дати утворення Українського національного комітету, Української робітничо-селянської спілки, діяльності Клубу творчої молоді «Сучасник»; • форми опозиційної діяльності; • прояви дисидентського руху. Розуміти: • поняття «дисидент», «опозиційний рух», «шістдесятництво»; • причини зародження дисидентського руху та його течії; • причини робітничих виступів. Уміти: • встановити послідовність подій, пов'язаних з розгортанням дисидентського руху; • характеризувати діяльність Левка Лук'яненка;	• Підготувати есей на тему: «Відлига»: особливості суспільно-політичних настроїв населення України».

			• обстоювати свої судження щодо зародження шістдесятництва і дисидентського руху.	
17.		Особливості розвитку культури. Питання. 1. Реформи освіти та процеси зросійщення. Спорт в Україні. 2. Розвиток науки. 3. Література і мистецтво.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • дати запуску в космос першого штучного супутника, космічного польоту першого українського радянського космонавта; • представників науки і культури; • зміст освітніх реформ. Розуміти: • поняття «зросійщення»; • сутність імперської політики зросійщення; • зв'язок між розвиток культури, освіти, науки і внутрішньополітичними процесами.. Уміти: • характеризувати наукову діяльність Віктора Глушова, Сергія Корольова, Бориса Патона, Михайла Янгеля; творчий доробок Алли Горської, Ліни Костенко, Василя Симоненка; • обстоювати свої судження щодо розвитку культури в період «відлиги».	• Об'єднатися в чотири групи. Провести дослідження за одним з напрямків (на вибір): «Борис Патон: життя присвячене науці», «Віктор Глушков: людина, яка випередила час», «Сергій Корольов: українець, який відкрив шлях у космос», «Михайло Янгель: творець ракетно-ядерного щита». Результати дослідження представте в класі.
18.		Практична робота № 2. «Феномен українського шістдесятництва»	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • тематичні документи, зокрема судження шістдесятників, про причини появи і	• Підготувати повідомлення до шкільної стіннівки про шістдесятників (Аллу Горську, Василя Симоненка,

			вимоги цього руху. Розуміти: • сутність шістдесятництва; • відношення радянської влади до творчості шістдесятників; Уміти: • проаналізувати (усно або письмово) джерела, в яких визначені програмні засади руху шістдесятників; • висловити аргументоване судження щодо шістдесятництва як течії в дисидентському русі.	Ліну Костенко, Івана Світличного) за вибором учня/учениці. Дати назву повідомленню.
19.		Узагальнення за розділом «Україна в умовах десталінізації»	Учні/учениці удосконалять вміння працювати з історичною картою, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки подій і явищ, працювати з логічними ланцюжками, встановлювати послідовність подій, аналізувати історичні джерела, характеризувати науковий/творчий доробок видатних особистостей, висловлювати аргументовані судження щодо соціально-економічних, суспільно-політичних процесів, розвитку культури в період «відлиги».	
Розділ 3 Україна в період системної кризи Союзу Радянських Соціалістичних Республік				

20.	Суспільно-політичне життя в УРСР. Питання. 1. Зміни в системі влади. 2. Суспільно-політичне становище. 3. Вплив міжнародних процесів на ситуацію в УРСР.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: - дати перебування на посаді Першого секретаря ЦК КПУ Петра Шелеста, Володимира Щербицького, виходу праці Петра Шелеста «Україна наша радянська», прийняття Конституції УРСР. Розуміти: - поняття «адміністративно-командна система», «застій», «компартійно-радянська номенклатура», «неосталінізм», «розвинений соціалізм»; - основні риси доби «застою»; Уміти: - розкрити особливості політичної діяльності Петра Шелеста, обґрунтувати суперечливий характер діяльності Володимира Щербицького як провідника союзної/імперської влади в УРСР; - визначати закономірність кризи тоталітарної імперії, прояви цієї кризи в УРСР.	Скласти питання до умовного інтерв'ю з Петром Шелестом, чи Володимиром Щербицьким. Записати у зошит 10 питань, які б ви хотіли задати політикам.
21	Дисидентський рух другої половини 1960-х — першої половини 1970-х років. Питання. 1. Зростання опозиційних	Після уроку учні/учениці можуть: знати: дати презентації в кінотеатрі «Україна» картини Сергія Параджанова «Тіні забутих предків», появи праці Івана Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація», видання самвидавівського часопису	Провести круглий стіл на тему: «Доля людей, які виступили проти системи».

		настроїв у суспільстві. 2. Формування вимог дисидентського руху. 3. Форми боротьби дисидентів та реакція влади.	«Український вісник», другої хвилі арештів дисидентів; • течії в дисидентському русі та їхніх представників; • форми боротьби дисидентів; • твори дисидентів. Розуміти: • поняття «підписант», «самвидав», «тамвидав»; • мотиви активізації дисидентського руху в другій половині 1960-х — початку 1970-х років та прояви репресій щодо інакодумців. Уміти: • проаналізувати форми боротьби дисидентів та реакцію влади на їхній мирний ненасильницький протест.	
22.		Українська Громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод (Українська Гельсінська група/УГГ). Питання. 1. Утворення Української Громадської групи сприяння виконанню Гельсінських угод. 2. Програмні засади та діяльність Української	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • дати утворення Української Громадської групи сприяння виконанню Гельсінських угод; • засновників УГС. Розуміти: • причини створення УГС; • програмні засади та діяльність Української Громадської групи сприяння виконанню Гельсінських угод.	• Написати твір-роздум на тему: «Права людини в СРСР: чому існувала прірва між деклараціями та реальністю».

		Гельсінської групи. 3. Значення дисидентського руху.	Уміти: • охарактеризувати правозахисний рух в УРСР.	
23.		Опозиційна діяльність режимові в середовищі національних меншин. Питання. 1. Національні рухи в період «застою». 2. Прояви єврейського дисидентського та сіоністського руху на теренах УРСР. 3. Кримські татари в боротьбі за повернення на батьківщину.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • національні рухи в УРСР в період «застою»; • лідерів кримськотатарського національного руху. Розуміти: • поняття «відмовники», «петиційна кампанія»; • причини появи та вимоги опозиційних рухів національних меншин; Уміти: • проаналізувати опозиційні рухи національних меншин в добу «застою»..	• Заповнити і записати у зошит таблицю на тему: «Опозиційна діяльність в середовищі національних меншин» за схемою: причини появи, вимоги, форми протесту (на прикладі німецького, єврейського та кримськотатарського національного рухів).
24.		Економічна ситуація в УРСР. Питання. 1. Спроби проведення економічних реформ. 2. Наростання кризових явищ у промисловості. 3. Зміни у сільському	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • дати проведення економічної реформи під керівництвом Олексія Косигіна, ліквідації раднаргоспів, прийняття Продовольчої програми. Розуміти: • поняття «командно-адміністративне управління»; • причини кризових явищ в економіці	• Створити мотиваційний плакат або карикатуру до теми «Економічна ситуація в УРСР». Обговорити результати роботи з однокласниками / однокласницями.

		господарстві. Провал Продовольчої програми.	УРСР в другій половині 1970-х — першій половині 1980-х років. Уміти: • використовувати карту для як джерело інформації про економічні процеси в період загострення кризи радянської системи; • проаналізувати основні риси економічного розвитку УРСР в період «застою».	
25.		Життєвий рівень населення. Питання. 1. Демографічні процеси. 2. Етнонаціональні зміни в УРСР. 3. Феномен радянського повсякдення: «хрущовки», дефіцит, черги.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • дату виникнення соціально-економічного явища «депопуляції». Розуміти: • поняття «дефіцит», «компартійно-радянська номенклатура», «черги»; • причини змін в етнонаціональному складі населення; • сутність демографічних процесів. Уміти: • робити аргументовані висновки щодо повсякденного життя населення в період системної кризи СРСР; • пояснити демографічні процеси та зміни в етносоціальному складі населення в УРСР.	• Робота в групах. Провести дослідження на тему: «Повсякденне життя в моєму населеному пункті в період «застою» (місті, селі) за алгоритмом: національний і соціальний склад мешканців; побутова інфраструктура населеного пункту (дороги, сфера обслуговування, дозвілля); забезпечення житлом, медичне обслуговування; структура споживання населення; використання побутової техніки в повсякденні. Результати дослідження обговорити в класі.

26.	Освіта. Наука. Література. Питання. 1. Становище в системі освіти. 2. Наука. 3. Літературний процес.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • дату впровадження загальнообов'язкової десятирічної освіти; • представників науки, літератори. Розуміти: • поняття «соціалістичний реалізм»; • особливості розвитку освіти в період «застою»; • процеси, які відбувалися в науці. Уміти: • виявляти суперечливі тенденції в розвитку освіти, науки, літератури; • охарактеризувати наукову діяльність Олега Антонова, Михайла Брайчевського Наталі Василенко-Полонської, Ярослава Дашкевича, Миколи Амосова.	Написати есей на тему: «Політ у космос, могутня зброя на тлі черг і дефіциту: якими були пріоритети радянської держави?».
27.	Розвиток мистецтва. Український спорт. Питання. 1. Музика. Українське поетичне кіно. 2. Живопис. 3. Український спорт.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • дати прем'єрного показу фільму Сергія Параджанова «Тіні забутих предків», появи пісні «Червона рута»; • музичні жанри; • найвідоміші картини українського поетичного кіно; • діячів мистецтва, представників українського спорту. Розуміти:	• Підготувати презентації на тему: «Український спорт в 1960-х — початку 1980-х років», «Жанр «наївного мистецтва» у творчості Марії Примаченко» (за вибором учня/учениці). Використати додаткову літературу та інтернет-ресурси.

			• поняття «українське поетичне кіно», • характерні риси театального мистецтва; • протиріччя у розвитку мистецтва; • зміни, які відбулися у розвитку фізкультури і спорту. Уміти: • характеризувати суперечливі процеси, які відбувалися в розвитку мистецтва; • описати творчий доробок Володимира Івасюка, Івана Миколайчука, Марії Примаченко, Сергія Параджанова.	
28.		Практична робота № 3. «Український «самвидав»: теми, ідеї, автори.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • етапи розвитку українського самвидаву; • твори дисидентів, які поширювали через «самвидав»; • шляхи розповсюдження «самвидаву». Розуміти: • причини появи, теми та ідеї творів, які з'являлися у «самвидаві»; • форми боротьби влади задля припинення поширення «самвидаву». Уміти: • пояснити «самвидав» як одну із ефективних форм боротьби дисидентів із владою.	• Підготувати навчальний проєкт «Виклик системі» (на прикладі аналізу твору Івана Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація»).
29.		Узагальнення за розділом «Україна в період системної	Учні/учениці систематизують знання основних понять розділу, удосконалять	

		кризи Союзу Радянських Соціалістичних Республік».	вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки подій і явищ, працювати з логічними ланцюжками, аналізувати історичні джерела, діяльність дисидентів, наукові здобутки вчених та творчий доробок діячів мистецтва, висловлювати аргументовані судження щодо економічних, демографічних, етносоціальних процесів, розвитку культури і українського спорту в період системної кризи СРСР.	
--	--	---	--	--

Розділ 4

**Відновлення державної незалежності України,
її роль у розпаді Союзу Радянських Соціалістичних Республік**

30.		Початок перебудовного процесу в СРСР і Україна. Питання. 1. Передумови перебудови. 2. Гласність і початок національного відродження. 3. «Нове політичне мислення» та міжнародна ситуація.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • дати початку процесу перебудови в СРСР, аварії на Чорнобильській АЕС. Розуміти: • поняття «білі плями в історії», «нове політичне мислення», «політика гласності», «політика перебудови»; • передумови перебудовних процесів в СРСР; • протиріччя політики перебудови та гласності в УРСР; • вплив аварії на Чорнобильській атомній електростанції на зміни суспільної	• Підготувати презентацію на тему «Внесок української діаспори у відродження України».
-----	--	---	--	--

			свідомості, активізацію екологічного та національно-демократичного рухів; • необхідність відновлення замовчуваних сторінок історії України. Уміти: • виявляти послідовність і суперечливість змін у політичному житті України; • пояснити вплив політики «гласності» на національне відродження в Україні.	
31.		Розгортання національного руху в Україні. Питання. 1. Поява неформальних організацій. 2. Українська Гельсінська Спілка. 3. Народний рух України за перебудову.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • дати відновлення друку «Українського вісника», створення Українського культурологічного клубу, Товариства української мови імені Тараса Шевченка, Української Гельсінської Спілки, Народного руху України за перебудову. Розуміти: • поняття «національний рух», «національна символіка», «неформальні організації»; • причини появи неформальних організацій та програмні засади їхньої діяльності. Уміти: • використати історичну карту для реконструкції, пояснення та інтерпретації подій;	• Провести міні-дослідження про неформальні організації у своєму населеному пункті. Записати спогади учасників. Проілюструвати дослідження світлинами.

			• схарактеризувати діяльність В'ячеслава Чорновола.	
32.		Становище у сфері культури. Відродження релігійного життя. Питання. 1. Нові тенденції в культурному житті. 2. Освіта. Наука.. 3. Відродження релігійного та церковного життя.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • дати 1000-ліття хрещення Руси-України, відновлення діяльності УГКЦ, УАПЦ, прийняття Закону «Про мови в Українській РСР». Розуміти: • поняття «автокефалія»; • основні тенденції розвитку культури; • процеси, які відбувалися у релігійному та церковному житті. Уміти: • виявляти послідовність і суперечливість у культурному житті українського суспільства.	• Підготувати навчальний проєкт « Український андеграунд: кіно, музика і театр кінця XX століття».
33.		Економічне і соціальне становище УРСР в період «перебудови». Питання 1. Політика «прискорення». 2. Результати економічних реформ. 3. Падіння рівня життя	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • дати прийняття законів «Про індивідуальну трудову діяльність», «Про розвиток на селі індивідуальних форм господарювання», початку страйку робітників на шахті Ясинувата-Глибока. Розуміти: • поняття «бартер», «безробіття», «державне приймання готової продукції», «інфляція», «нетрудовий дохід»,	• Створити карикатури, які характеризують тогочасну дійсність в економічному та соціальному житті населення.

		населення.	«прискорення», «роздержавлення», «страйк», «тіньова економіка»; • зміст економічних реформ та їхні результати; • вплив економічних реформ на рівень життя населення. Уміти: • сформулювати причини невдач реформаторських зусиль влади; • пояснити, як криза в економіці вплинула на життєвий рівень населення.	
34.		Становлення суверенної України. Питання. 1. Вибори до Верховної Ради УРСР. Зародження багатопартійності. 2. Декларація про державний суверенітет України. Студентська Революція на граніті. 3. Акт проголошення незалежності України. Референдум і вибори президента України.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • дати проведення перших виборів до Верховної Ради УРСР на альтернативній основі, прийняття Декларації про державний суверенітет України, Закону про економічну самостійність України, Закону «Про відновлення Кримської Автономної РСР», студентської Революції на граніті, прийняття Верховною Радою УРСР Акту проголошення незалежності України, Всеукраїнського референдуму на підтвердження Акту проголошення незалежності України, обрання президентом України Леоніда Кравчука, припинення існування СРСР, утворення СНД. Розуміти:	• Створити фотоколаж на тему: «Становлення суверенної України»

		• поняття «багатопартійність», «мітингова демократія», «незалежність», «суверенітет»; • значення прийняття Декларації про державний суверенітет України, Акта проголошення незалежності України, референдуму 1 грудня 1991 року як факти підтримки населенням України ідеї державної незалежності; • закономірності процесів розпаду СРСР як імперії, та відродження національних держав. Уміти: • встановлювати послідовність і синхронність подій, явищ процесу становлення суверенної України; • пояснювати передумови Революції на граніті та її вплив на відродження державної незалежності України; • висловлювати аргументовані судження щодо спроби державного перевороту в СРСР у серпні 1991 року; його наслідків в Україні; ролі й місця України в загальносоюзних суспільно-політичних процесах 1991 року; • розкрити передумови, значення відновлення Кримської АРСР; • схарактеризувати діяльність Ігоря Юхновського, Левка Лук'яненка, Леоніда Кравчука.	
--	--	---	--

35.		Практична робота № 4. «Аварія на Чорнобильській АЕС — найбільша техногенна катастрофа в історії людства: передумови, наслідки.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • дату побудови і закриття Чорнобильської АЕС; • особливості правового статусу ліквідаторів аварії на Чорнобильській атомній станції. Розуміти: • поняття «атомна електростанція», «рудий ліс», «техногенна катастрофа»; • чому аварію на ЧАЕС класифікують як техногенну катастрофу. Уміти: • пояснити, в чому була найбільша загроза для людей після аварії на Чорнобильській АЕС.	• Створити інфографіку «Чорнобильська катастрофа в цифрах».
36.		Узагальнення за розділом «Відновлення державної незалежності України, її роль у розпаді Союзу Радянських Соціалістичних Республік».	Учні/учениці систематизують знання основних понять розділу, удосконалять вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки подій і явищ щодо відновлення державної незалежності України, працювати з логічними ланцюжками, аналізувати історичні джерела, діяльність історичних постатей, висловлювати аргументовані судження щодо перетворень, здійснених у всіх сферах життя в період перебудови.	

Становлення, розвиток України як незалежної держави

37.		Державотворчі процеси в Україні в 1991–2004 роках. Питання. 1. Початок державотворення в Україні. 2. Особливості української багатопартійної системи. 3. Прийняття Конституції України 1996 року.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • дати прийняття Закону України «Про громадянство України», Закону України «Про збройні сили України», затвердження державної символіки України, час президентства Леоніда Кучми, Конституційного договору між Верховною Радою і президентом України, прийняття Конституції України; • основні державотворчі процеси в 1991–2004 роках. Розуміти: • поняття «державотворення», «державна символіка», «конституційний процес», «партія влади»; • історичне значення прийняття Конституції України Уміти: • встановлювати хронологічну послідовність подій, що відображають процеси державотворення в Україні, синхронізувати їх з подіями регіональної історії, історії країн Центрально-Східної Європи; • висловлювати аргументовані судження	• Скласти тези до теми «Державотворчі процеси в Україні в 1991–2004 роках: здобутки і прорахунки».
-----	--	---	---	--

			про перебіг державотворчих процесів в Україні, важливість розвитку України як незалежної демократичної держави; • схарактеризувати політичну діяльність Леоніда Кучми.	
38.		Суспільно-політичне життя в 2004–2013 роках. Питання. 1. Помаранчева революція. 2. Внутрішньополітичне становище України в 2005–2009 роках. 3. Спроби формування авторитарного режиму в 2010–2013 роках.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • дати Помаранчевої революції, час президентства Віктора Ющенка, Віктора Януковича, Харківської угоди, яка встановлювала термін перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України з 2017 до 2042 року; • державотворчі процеси в 2004–2013 роках. Розуміти: • поняття «громадянське суспільство», «олігархічна система», «Помаранчева революція»; • чинники формування громадянського суспільства в Україні; • значення Помаранчевої революції. Уміти: • встановлювати хронологічну послідовність подій, що відображають суспільно-політичні процеси в Україні в 2004–2013 роках;	• Написати есей на тему: «Помаранчева революція: національний і людський виміри».

			• висловлювати аргументовані судження про перебіг державотворчих процесів в Україні, важливість розвитку України як незалежної демократичної держави; • визначати ознаки формування олігархічної системи в Україні; • схарактеризувати політичну діяльність Віктора Ющенка, Віктора Януковича.	
39.		Становище в економіці. Питання. 1. Суперечності становлення ринкової економіки. 2. Становище в промисловості. 3. Зміни в сільському господарстві.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • дати запровадження національної грошової одиниці гривні, прийняття Земельного кодексу, який закріпив приватну власність на землю. Розуміти: • поняття «гіперінфляція», «дефолт», «корупція»; «приватизація», «тіньова економіка»; • суперечності становлення ринкової економіки; • прорахунки і успіхи в економічній політиці. Уміти: • використовувати історичну карту для характеристики економічного становища України в 2005–2009 роках, 2010–2013 роках; • висловлювати аргументовані судження щодо суперечливих процесів становлення	• Попрацювати в групах. Провести міні-дослідження щодо експорту Україною сільськогосподарської продукції, в якому визначити: країни, що є найбільшими споживачами сільськогосподарської продукції; структуру експорту. Обговорити результати дослідження в класі.

			ринкової економіки в Україні.	
40.		Демографічна та етнонаціональна структура населення. Питання. 1. Демографічні процеси. 2. Етнонаціональна структура населення. 3. Повернення кримськотатарського народу на історичну батьківщину.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • етнічний склад населення; • зміст демографічних процесів. Розуміти: • поняття «курултай», «меджліс», «полі етнічна держава». Уміти: • використовувати історичну карту для характеристики етнічного складу населення України; • аргументовано характеризувати демографічні та етнонаціональні процеси в Україні в 1991–2013 роках..	• Створити лепбук «Кримські татари: повернення на батьківщину».
41.		Соціальна структура українського суспільства. Повсякдення. Питання. 1. Зміни в соціальній структурі населення. 2. Динаміка зайнятості населення. 3. Повсякденне життя.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • ціннісні пріоритети населення України; • соціальні групи, котрі з'явилися в Україні в добу незалежності; • напрямки зовнішньої трудової міграції. Розуміти: • поняття «безробіття», «зайнятість населення», «зовнішня трудова міграція», «прожитковий мінімум», «середній клас»; • чинники, які впливали на зайнятість населення.	• Обговорити з учнями /ученицями класу тему: «Мої ціннісні орієнтири».

			Уміти: • проаналізувати нові риси в повсякденному житті соціуму; • розкрити причини змін в соціальній структурі населення.	
42.		Україна на міжнародній арені. Питання. 1. Здобуття незалежності та вихід України на міжнародну арену. 2. Україна і загальноєвропейський процес. Співробітництво з ЄС і НАТО. 3. Тузлинська криза СЕП.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • дати підписання Україною Гельсінського заключного акту, проголошення курсу на євроатлантичну інтеграцію, підписання Будапештського меморандуму, набуття Україною членства в Раді Європи, Тузлинської кризи, входження України до СОТ; • напрямки зовнішньої політики. Розуміти: • поняття «багатовекторність зовнішньої політики», «без'ядерний статус», «геополітичний вибір», «євроінтеграція», «Тузлинська криза»; • історичне значення проголошення курсу на євроінтеграцію; • суперечливі наслідки Будапештського меморандуму. Уміти: • встановити хронологічну послідовність подій зовнішньої політики України; • визначати суперечності пошуків Україною зовнішньополітичних орієнтирів;	• Провести в класі міні дебати «Без'ядерний статус України: добровільний вибір чи результат міжнародного тиску».

			висловлювати аргументовані судження щодо європейської інтеграції України..	
43.		Здобутки України у сфері культури. Питання. 1. Загальні тенденції у розвитку культури. Освіта. Наука. 2. Література. Музика. Мистецтво. Спорт. 3. Релігійне життя.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: - дати участі України в зимових Олімпійських іграх окремою командою, політ у космос Леоніда Каденюка, запровадження системи зовнішнього незалежного оцінювання в Україні, чемпіонату Європи з футболу, який приймали Україна і Польща. Розуміти: - поняття «плюралізм»; - чинники, які впливали на розвиток освіти і науки. Уміти: - пояснити становище в галузі освіти, науки, мистецтва, спорту, релігійному житті..	Створити фотоколаж «Спорт — це стиль життя».
44.		Практична робота № 5. «Інтеграція України в європейський та світовий економічний простір: виклики і відповіді.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: - міжнародні організації, з якими співпрацює Україна в торговельно-економічній сфері. Розуміти: - труднощі і перешкоди, які виникали в співпраці з міжнародними організаціями та заходи, вжиті для їхнього подолання.	Написати історичну довідку про співпрацю України в торговельно-економічній сфері з однією з міжнародних організацій за алгоритмом: дати виникнення організації і вступу до неї України; засади функціонування міжнародної організації; форми і результати співпраці;

			Уміти: • пояснити форми співпраці України з міжнародними організаціями.	перспективи співробітництва. Дати назву історичній довідці.
45.		Узагальнення за розділом: «Становлення і розвиток України як незалежної держави.	Учні/учениці удосконалять вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки щодо подій і явищ, які відображають процес державотворення в Україні, її європейську інтеграцію, працювати з логічними ланцюжками, аналізувати історичні джерела, висловлювати аргументовані судження щодо перетворень, здійснених у всіх сферах життя в період з 1991–2013 роки.	
Розділ 6 Європейський вибір України. Російсько-українська війна.				
46.		Геополітичний вибір України. Питання. 1. Україна в імперській доктрині «руського міра». 2. Євромайдан. Революція Гідності. 3. Угода про асоціацію між Україною та ЄС.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • хронологічні межі Революції Гідності, президентства Петра Порошенка; • дати підписання Угоди про партнерство і співробітництво між Європейським Союзом і Україною, Угоди про запровадження безвізового режиму для громадян України при перетині кордону з державами ЄС. Розуміти: • поняття «безвізовий режим»,	• Створити фотостенд «Історія Майдану в світлинах».

			«Євромайдан», «інтеграція», «Революція гідності», «Небесна сотня», «руській мір», «статус кандидата на членство в ЄС»; • передумови та значення Революції Гідності; • необхідність вшанування пам'яті героїв Небесної сотні; • важливість для України повноправного членства в ЄС та Організації Північноатлантичного договору (НАТО). Уміти: • встановлювати хронологію подій Євромайдану і Революції Гідності; • висловлювати обґрунтовані судження щодо можливих шляхів розвитку України в Європі і світі; • схарактеризувати діяльність Петра Порошенка.	
47.		Розгортання Російською Федерацією гібридної війни проти України. Питання. 1. Періодизація російсько-української війни. Окупація Криму. 2. Воєнні дії на Сході України.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • дати окупації Криму, трагедії біля міста Ілловайськ, підписання Мінських угод; • хронологічні межі захисту Донецького аеропорту та міста Маріуполь. • періодизацію російсько-української війни. Розуміти: • поняття «волонтерський рух», «гібридна війна», «денацифікація України», «добробат», «злочин агресії», «кіборги»;	• Записати інтерв'ю з учасником волонтерського руху у вашому населеному пункті (регіоні).

		3. Міжнародна підтримка України в умовах війни.	«рашизм», «реїмперіалізація», «російсько-українська війна», «тимчасово окупована територія»; • характер російсько-української війни як справедливої, визвольної для України і несправедливої, загарбницької для Російської Федерації; • псевдореферендуми в Криму та на Донбасі, анексію Автономної Республіки Крим (АРК) та міста Севастополь, російсько-українську війну як прояви процесу реїмперіалізації Росії; • захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки як обов'язкову умову незалежності; • значення міжнародної підтримки територіальної цілісності та державної незалежності України. Уміти: • встановлювати хронологію подій російсько-української війни; • використовувати карту як джерело інформації про перебіг російсько-української війни; • визначати передумови, ознаки та наслідки збройної агресії Російської Федерації проти України.	
--	--	--	---	--

48.	Суспільно-політичне та соціально-економічне становище України в 2014–2022 роках. Питання. 1. Реформи та їхні результати. 2. Президентські вибори 2019 року. Продовження реформ. 3. Становище в економіці держави.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: - дати обрання Президентом України Володимира Зеленського, виборів до Верховної Ради України; - реформи, які проводилися в Україні в 2014–2022 роках. Розуміти: - поняття «агрохолдинг», «декомунізація», «децентралізація», «земельна реформа», «транспортна інфраструктура», «цифровізація», «чатбот»; - необхідність проведення соціально-економічних реформ, їхній зміст та результати. Уміти: - пояснити сутність проведених реформ та їхній вплив на суспільство; - висловлювати обґрунтовані судження щодо можливих шляхів розвитку України в Європі і світі.	Створити допис до стіннівки на тему «Цифровізація в Україні».
49.	Широкомасштабне вторгнення російських військ на територію України. Питання. 1. Громадянське суспільство і влада в обороні країни.	Після уроку учні/учениці можуть: знати: дати початку широкомасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну, трагедії в місті Буча, основні регіони і місця бойових дій, Заяви Верховної Ради України «Про вчинення Російською Федерацією геноциду в Україні»;	Написати есей на тему «Чи справді сьогодні Україна — щит Європи?».

		2. Злочини геноциду та воєнні злочини Російської Федерації проти України. 3. Міжнародна підтримка незалежності і обороноздатності України.	отримання Україною статусу кандидата на вступ до ЄС. Розуміти: • поняття «санкції», «статус кандидата на членство в ЄС»; • характер російсько-української війни як справедливої, визвольної для України і несправедливої, загарбницької для Російської Федерації; • широкомасштабне вторгнення російських військ в Україну 2022 року як акт геноциду української нації; • роль громадянського суспільства в розвитку Української держави та забезпеченні її обороноздатності; • значення міжнародної підтримки територіальної цілісності та державної незалежності України; • важливість для України повноправного членства в ЄС і НАТО; Уміти: • встановлювати хронологію подій російсько-української війни; • обґрунтовувати на основі документів злочини РФ як геноцид українського народу; • визначати передумови, ознаки та наслідки збройної агресії Російської Федерації проти України;	
--	--	--	--	--

			• схарактеризувати діяльність Володимира Зеленського.	
50.		Повсякдення в умовах війни. Питання. 1. Індивідуальний досвід, стратегії виживання. 2. Рух Опору. Колабораціонізм. 3. Діячі культури, церква та релігійні організації в допомозі фронту.,	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • дату Закону України «Про службу військового капеланства»; • форми прояву Руху Опору; • форми допомоги фронту діячів культури, церкви, релігійних організацій. Розуміти: • поняття «капелани», «колабораційна діяльність», «тимчасово переміщені особи». Уміти: • пояснити поведінку різних верств суспільства в умовах війни; • визначати напрямки діяльності волонтерського руху..	• Створити лепбук «Волонтерський рух в умовах російсько-української війни».
51.		Практична робота № 6. Міжнародна підтримка України в боротьбі проти агресії Росії».	Після уроку учні/учениці можуть: знати: • країни, міжнародні організації, волонтерів, які допомагають Україні з початком широкомасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну; • країни, які прийняли найбільшу кількість українців; • форми міжнародної допомоги Україні. Розуміти: • причини, які визначали ставлення	• Підготувати повідомлення до стіннівки про міжнародну допомогу Україні в умовах війни (країни, або міжнародної організації, або окремих осіб). Дати назву повідомленню та проілюструвати його світлинами.

			міжнародної спільноти до широко масштабного вторгнення Російської Федерації в Україну; Уміти: • проаналізувати міжнародну підтримку в боротьбі проти агресії Російської Федерації.	
52.		Узагальнення за розділом: «Європейський вибір України. Російсько-українська війна».	Учні/учениці удосконалять вміння встановлювати хронологію подій російсько-української війни, причинно-наслідкові зв'язки щодо подій і явищ, які відображають процеси європейського вибору України та російсько-української війни, працювати з логічними ланцюжками, аналізувати історичні джерела, характеризувати діяльність історичних особистостей.	